

Jordi Raül Verdú

A Cocentaina, dijous mercat!

 RECLAM
EDITORIAL

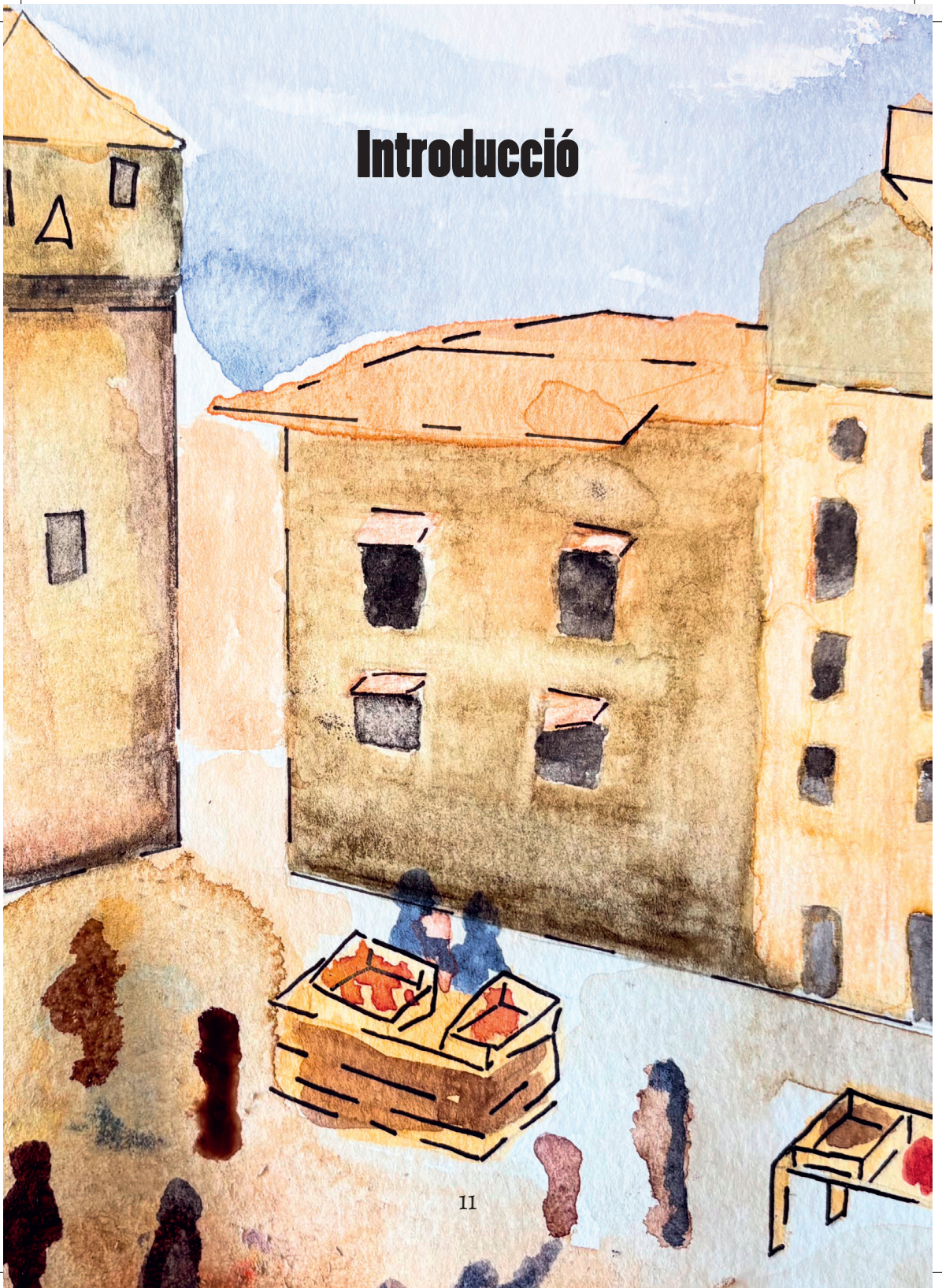
Dedique el present relat a totes les mercolines i els mercolins, que amb el seu treball, il·lusió i moltes hores de dedicació, fan que la gent que estimem els aliments frescos de proximitat —que solen ser més saborosos, apetitosos i sans—, puguem gaudir d’ells com ho feien els nostres avantpassats.

Tant de bo no es perdera mai aquest costum i s’apreciara cada volta més la tasca encomiable que fan aquests treballadors del camp, no sempre tan valorats com caldria.

Índex

Records del mas d'Esteve	15
Aprenent l'ofici	21
La castanyera misteriosa	25
Efecte col·lateral	35
Somni aclaridor	39
La vespra de Cap d'Any	47
Barranquet de l'Esgurripènia	55
El dia del judici final	61
Classe de cuina futurista	71
Veredicte final	77
Sorpresa inesperada	85

Introducció

Des de fa més de set segles i mig (allà per l'any 1261), el poble de Cocentaina fa mercat, tots els dijous, a la plaça del Mercat (plaça del Venerable Escuder), privilegi que concedí el rei Jaume I.

La que actualment s'anomena la plaça del Mercat de Cocentaina (que al segle XV era la plaça Porticada), ja era un lloc compartit, tant per la comunitat cristiana (la de la Vila) com per la musulmana (la comunitat del Raval). Era un lloc ben conegut i concorregut, perquè era, a més, el camí de pas d'Alacant a Xàtiva.

El que donaria jo per traslladar-me a l'Edat Mitjana i poder aguaitar per un foradet el mercat d'aquella època... M'imagino els carrers de gom a gom de gent, vinguda de tota la contornada. Segur que els mercolins i les mercolines tenien les parades plenes de fruites silvestres, com ara llidons, ceroles, nyespres, gínjols, mores, cireretes de pastor, arboces..., i que als bancals plantaven arbres de collita pròpia, que donaven fruits com per exemple perellons, caquis, magranes, pomes, raïm, peres... El que no em ve al pensament és que tingueren kiwis, papaies, mangos, advocats, pitaies, guaiabes, fruits de la passió o ni tan sols nispros.

Tampoc em costa pensar que molta gent també vendria plantes comestibles silvestres. Tal volta el fenoll (per a fer vinagreta o un refresc amb les seues flors), l'ortiga (per a fer sopa), la malva (per a cuinar-la amb cigrons) o la borratja (per a barrejar-la amb cigrons, llet i ortigues).

Quant a les verdures i altres productes que cuinem o mengem en l'actualitat, en els albors del mercat

contestà em resulta molt difícil concebre que no hi hagueren tomaques, dacsà, creïlles, pinyes... O que la gent no fumara tabac o no coneguera el xocolate ni la vainilla, perquè tant els uns com els altres eren productes que van portar d'Amèrica després del seu descobriment, allà per l'any 1492.

En tot cas, estic segur que el tropell d'aquella època, embolicat amb una amalgama de colors, d'olors i de sensacions, creava la mateixa atmosfera encantadora que envolta l'actual mercat de Cocentaina, que segueix atraient cada dijous de l'any, no només als propis contestans i contestanes, sinó a molta gent de les rodalies que aprecia la qualitat, la varietat i el preu dels productes de proximitat que s'hi venen.

1

Records del mas d'Esteve

Soc Rosa, o millor dit Rosi, com em deien de xicoteta. Quan ma mare estava embarassada de mi, ens n'anàrem a viure al mas d'Esteve de Cocentaina, on vaig nèixer, lloc situat prop de Cartonatges Aitana, en la partida Puntarró.

Quants records em venen a la ment quan pense en aquesta empresa de reciclatge de paper i de cartó. Que bé m'ho passava amb els meus germans majors Xelo i Tonín, pujant als carros i arrossegant-nos amb ells quan no ens veia ningú, o almenys això era el que ens pensàvem. Dic açò últim perquè estic segura que algú ens va veure en alguna ocasió i va fer la vista grossa. Probablement degué pensar que tan bé com ens ho estàvem passant, sense fer cap mal, i amb tants pocs joguets i distraccions que teníem els menuts en aquell temps..., que jugàrem i ens divertírem mentre poguérem. Puc dir que en comptadíssimes ocasions vam haver d'eixir d'allí escopetejats perquè algú ens pegara algun bonegó.

Per a anar al poble, mon pare tenia una burra, i cada dijous, abans de les sis del matí, li carregava un sac de cebes en una sària i un de figues seques en una altra, i anava al mercat de Cocentaina a vendre. En aquell temps la gent matinava molt, i ell, abans que es feren les huit, que era quan passava el cobrador (l'encarregat de cobrar a tots els mercolins per estar venent al mercat), ja havia venut tota la mercaderia i se'n tornava cap a casa amb els dos sacs buits, la romana que feia servir per a pesar i les butxaques plenes de perretes, xavos, pessetes i duros.

Ell era mitger, és a dir, conreava les terres del propietari del mas a canvi de repartir-se a mitges el profit que treia. Abans treballava en una fàbrica tèxtil a Alcoi, però com que es quedà sense faena, va anar a parar al mas, on podia guanyar-se uns dinerets i així mantindre la família. No és que fora llaurador, però com que el menester fa fer, de seguida es va adaptar a la vida en el camp.

Curiosament, els guanys que obtenia de la venda de les cebes i de les figues eren íntegrament per a ell. Açò segurament ocorria perquè els senyorets no li donaven cap valor a aquests productes, ja que les primeres no valien ni un gallet i les segones creixien lliurement, a borbollons, de dos figuerotes que tenien. De fet, una d'elles era tan gran que ocupava tota la replaça del mas. L'altra, que tampoc es quedava curta, estava a la vora d'una font que hi havia i, amb el reg de l'aigua, també era gegantota. En canvi, els beneficis que obtenia de la venda de les olives, les ametles i els

cigrons, que es venien a l'engròs, eren a mitges, per a ell i per al propietari de les terres que cultivava.

Ma mare, en canvi, es dedicava a les tasques de la casa, que no eren poques: rentar la roba al llavador (que estava a una certa distància del mas), preparar el menjar, encendre la llar, fer el pa... i, sobretot, criar-nos a mi i als meus germans, una prole de tres filles i un fill. A més, no se li acorrufava el melic quan havia d'acatxar el llom per a plegar olives o fer ametles, per exemple, quan era el moment de la collita. Era una dona ben forta, valenta i molt faenera.

Parlant d'olives, em ve al cap que, quan jo era molt xicoteta i encara no anava a escola, els meus germans ajudaven els meus pares a fer-les, i jo, mentrestant, anava bambant pel bancal al voltant d'ells. Com que joguets no n'hi havia, perquè érem tots més pobres que les rates, per a entretenir-me i no donar la llanda jugava amb dos gossets xicotets que teníem. Encara recorde els seus noms: Xispa i Manolo. Que bons eren! Quant que ens volíem! I, sobretot, que bé ens ho passàvem!

Recorde també els veïns que hi havia al mas de dalt, un matrimoni que, per cert, no tenia fills. Quan la dona em veia enjogassada amb els cadellats, corrent i acaçant-nos entre les oliveres, em cridava:

—Rosiii, puja i et donaré una coseta!

I amb la gana que sempre tenia en aquella època, perquè no menjava mai prou, se me feia la boca aigua quan em donava una tallada de pa amb entomacat. Vaja cosa bona! Ho trobava dolç com la mel. Només pensar-ho em fa ensalivar.

Açò em recorda mon pare, que em comptava que un dia se'n va anar amb un dels seus germans —que tenia dos anys més que ell— a fer llenya a la serra, més enllà del castell. Tot i que mon pare era més jove, ell s'encarregava de fer els costals, perquè era més alt i polit que mon tio. En aquella època la gent no anava sobrada de menjar, ho dic perquè ells, de camí serra amunt, quan es menjaven una taronja, tiraven la pell i, de baixada, quan se'n tornaven carregats cap a casa amb els feixos de llenya a l'esquena, l'arreglaven, ja mig seca pel sol i, com que tenien fam, se la menjaven.

Mon pare, que sabia que a mi m'agradava molt el que em contava, perquè sempre estava molt atenta i li feia moltes preguntes, en una ocasió m'explicà que, quan en sa casa tocava menjar creïlles, com que eren tants —sis fills i els pares—, si algú arribava tard es quedava sense poder menjar-ne. Tot i això, el ressagat rentava les pells, les fregia i se les menjava. La veritat és que s'aprofitava tot, no es tirava res, i menys encara tractant-se de menjar. Tant era així que, si per una d'aquestes sobrava alguna pell, cosa que no passava molt sovint, la deixaven davall la taula perquè se la menjara el gat, que no dubtava en tirar-li mà i completar així la seua dieta de ratolins, pardalets, llagostins i altres bestioles.